Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta (HE 195/2017 vp)

Eduskunnan ympäristövaliokunta 27.2.2018

HSY:n jätehuollon toimialajohtaja Petri Kouvo

Vastuunjaon muuttaminen ei ole perusteltua

- Jätevirrat hajautuvat vielä nykyistäkin enemmän eri vastuutahoille (kuntavastuu – tuottajavastuu – jätteen haltijoiden vastuu), mikä tekee kierrätystavoitteisiin pääseminen vaikeammaksi, kun keskittämisen tuomia hyötyjä puretaan entisestään
- Edistyneet EU-maat: laaja julkinen vastuu johtaa parempaan kierrätysasteeseen ja toimivampaan jätehuoltoon
  - EU:n (Eunomia) konsultti: Suomen ongelma jo nyt hajanainen vastuunjako
- Ennen ehdotetun vastuunrajauksen toteuttamista sekä toissijaista vastuuta ja markkinapaikkaa koskevia muutoksia olisi tarkoituksenmukaista odottaa jätedirektiivien lopullinen sisältö jätelainsäädännön sekä direktiivien säännösten yhteensopivuuden varmistamiseksi
- Mikäli kuntavastuuta rajataan, kunnan toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen säilyttäminen kunnan jätehuollon järjestämisvastuun piirissä on välttämätöntä
  - Muutoin syntyy merkittävästi lisää hallinnollista taakkaa kunnille, lisäksi koulujen ja päiväkotien ympäristökasvatustyö vaarantuu.

Jätelain 32 § säilytettävä nykyisellään

- Kuntavastuulta poistuvien julkisten jätteenhaltijoiden valinnanvapaus kapenee, koska ne eivät jatkossa voi saada HSY:n jätehuoltopalvelua, vaikka haluaisivat
- Julkisten jätteenhaltijoiden hallinnollinen taakka kasvaa, koska niille siirtyy jätehuoltopalveluiden julkinen hankinta jatkuvana tehtävänä, jonka ne ovat tähän mennessä saaneet osana kunnan jätehuoltopalvelua
- Paine kuntalaisten jätemaksujen nostamiseen kasvaa, sillä HSY:n jätepalvelujen toimintatulot pienenevät kuntavastuun rajaamisen myötä
- Jäteajoneuvoliikennemäärät ja liikenteen aiheuttamat melu- ja ympäristöhaitat kasvavat, kun alueelle syntyy osittain päällekkäinen jätteenkuljetuslogistiikka
- HSY kilpailuttaa kaikki jätteenkuljetusurakkansa ja on varmistanut toimivan kilpailun ja urakoitsijoiden tasapuolisen kohtelun mm. pitkillä sopimuskausilla sekä sopivan kokoisilla urakka-alueilla.
  - Toimintamalli on varmistanut pienten jätteenkuljetusyritysten mukana olon kilpailussa ja luonnut uutta liiketoimintaa.
  - Riskinä alan keskittyminen suurten toimijoiden käsiin, alan kilpailu vähenee.

Jätehuollon toimivuus Suomessa on varmistettava

- Kunnalliset jätelaitokset tehneet ja mahdollistaneet merkittäviä investointeja jätteenkäsittelylaitoksiin, joihin yksityinen sektori puolestaan joutuu turvautumaan, koska se ei ole tehnyt riittävästi omia laitos-investointeja.
  - Kuntien jätelaitokset tarjoavat yksityisen sektorin tarvitsemia jätteenkäsittelypalveluita joko markkinaehtoisena tai toissijaisen vastuun palveluna.
- Koska yksityisten jätehuoltoyritysten omistama käsittelykapasiteetti ei ole riittävä, ne joutuisivat vastuunrajauksen toteuttamisen jälkeen nykyistäkin laajemmin hankkimaan jätteenkäsittelypalveluita kuntayhtiöiltä.
  - Jätettä ohjautuisi käsiteltäväksi ulkomaille, mikäli kuntien jätelaitosten mahdollisuuksia tarjota jätteenkäsittelypalveluita yksityisille yrityksille rajoitetaan.
- Kuntien jätelaitosten markkinaehtoisen toiminnan sekä toissijaisella vastuulla tehtävän toiminnan rajaaminen tulee heikentämään yksityisten, nimenomaan jätehuoltoalan yritysten toimintaedellytyksiä.
  - Suurin osa kuntien asiakkaista nimenomaan yksityisiä jäteala yrityksiä
- Yksityisen ja julkisen sektorin kiertotalousmallin toteutumista edistävä yhteistyö vaarantuu.
- Olemassa olevan kunta-infran täysimääräinen käyttö on varmistettava.
- Jätehuoltotoimialaa koskevasta poikkeavasta sidosyksikkösääntelystä on ensiarvoisen tärkeää säätää jätelaissa. HSY:n toimintaan ulosmyyntirajan muutos ei suoraan vaikuta, sillä HSY:llä ei ole markkinaehtoista toimintaa kuntayhtymä-muodossa.

Siirtymäajat tarpeellisia

- Laki on ehdotettu tulemaan voimaan 1.1.2019. Voimassa oleville jätteenkuljetusurakkasopimuksille on ehdotettu kolmen vuoden siirtymäaikaa. Lain perustelujen mukaan lain voimaantulon jälkeen tehtävien kuljetussopimusten osalta noudatettaisiin heti uusia säännöksiä.
- Lain portaittainen voimaantulo johtaa kilpailutettavan kokonaisuuden pirstoutumiseen, mikä muodostaa erityisesti julkisille jätteenhaltijoille haastavan tilanteen, koska kiinteistökokonaisuutta ei voi kilpailuttaa kerralla. Lisäksi muutoksen operatiivinen toteuttaminen on haastavaa ja aiheuttaa myös taloudellisia vaikutuksia HSY:lle.
- Nykyisiä jätteenkuljetusurakkasopimuksia tulisi voida jatkaa viisi vuotta lain voimaantulosta. Kuntavastuulta poistumisen tulisi tapahtua tällöin kerralla.